«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы медицина колледжі

Жалпы білім беретін пәндер кафедрасы

ТЕОРИЯЛЫҚ САБАҚҚА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК ӨҢДЕУ

Мамандығы: 09130100 «Мейіргер ісі»
Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»
Оқу түрі: күндізгі
Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай
Циклдар мен пәндер индексі: ЖКП 03
Курс: 1
Семестр: 1
Пән: «Медициналық терминологиямен латын тілі негіздері »
Бақылау түрі: Бағалы сынақ
Барлық сағат/кредит көлемі : 48/2
СӨЖ: 24
ОСӨЖ: 4
Теориялық: 20

Шымкент, 2025 ж.

«Жалпы білім беретін пәндер» кафедрасының мәжілісінде қаралды.

Хаттама № 1 «27» 08 2025 ж.

Кафедра меңгерушісі: _____ А.Т. Сатаев

№ 1 сабақ

5.1.Тақырыбы: Кіріспе. Латын тілінің қысқа тарихы. Алфавит. Фонетика. Дауысты дыбыстардың оқылуы, дауыссыз дыбыстардың оқылу ерекшелігі.

- **Сағат саны:** 3сағат **135 мин.**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2.Сабақтың мақсаты: Латын тілінің жалпы мәдени мағынасын көрсету, фармацевтикалық терминология, латын алфавиті, әріптер мен әріптер тіркестері жөнінде түсінік беру.

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

a) сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
b) сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3. Оқу міндеттері: латын тілі тарихымен және оның фармацевтикалық терминология дамуындағы рөлімен, алфавитімен таныстыру, латын сөздердің дұрыс айтылуына дағдыландыру.

Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру: 40 мин

5.4. Тақырыптың негізгі мәселелері:

1. Кіріспе бөлігі. Латын тілінің даму тарихынан.
2.Фармацевтикалық терминология - медицина терминологиясының бір бөлігі.
3. Латын тілінің дыбыстары мен әріптері, олардың жазылуы мен оқылуы.
4. Дифтонгтар, диграфтар және әріп тірікестерінің оқылуы.

Жаңа сабақты түсіндіру: 40 мин

5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары:

шағын топпен жұмыс жасау.

I топтың тапсырмасы:

1. Латын афоризмдерінің транскрипциясын жасап, оқыңыздар:
Non progredi est regredi. – Алға жүрмеген артқа жүреді.
Primum noli nocire – Ең бірінші зиян келтірмеу қажет (науқасқа).
2. Транскрипцияда берілген сөздерді латын әріптерімен жазыңыздар:
Оффицина, оксидум, кратэгус (дифтонг), эхинопанакс, гидрокодонум, квантум сатис, рацэмоза, экситус, купрум, аква.

II топтың тапсырмасы:

Латын афоризмдерінің транскрипциясын жасап, оқыңыздар:
Fortes fortuna juvat. – Батылға тағдыр да жәрдемдеседі.
Aliis inserviendo consumor. – Басқаларға қызмет ете, өзім өртенемін.
Транскрипцияда берілген сөздерді латын әріптерімен жазыңыздар:
Оксилидинум, рэум (грек сөзі), мэтацинум, сангвисорба, диместролюм, гипостэролюм фэнобарбиталюм, цинкум, цинхона, ликвор.

Жаңа тақырыпты бекіту: 25 мин

Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

- тестілеу

1.Латын алфавитіндегі әріп саны
A. 20
B. 30
C. 25
D. 28

E. 24
2. Латын тіліндегі дауыстылар саны
A. 7
B. 6
C.4
D.9
E.5
3. «Уу» әріпінің оқылуы
A. [и]
B. [у]
C. [ю]
D. [оу]
E. [ау]
4. «Сс» әріпінің сөз соңындағы оқылуы
A. і, е, у, ае, ое алдында
B. диграфтар арасында
C. дауыссыз алдында
D. жуан дыбыс алдында
E. ұяң дыбыс алдында
5. «Ss» әріпінің дауыстылар арасында оқылуы
A. [кс]
B. [ц]
C. [к]
D. [з]
E. [с]
6. «Уу» әріпі қолданылатын сөздер қай тілден шыққан
A. латын
B. араб
C. грек
D. неміс
E. үндіеуропа
7. «Сс» әріпінің сөз соңындағы оқылуы
A. [с]
B. [ц]
C. [к]
D. [з]
E. [кс]
8. «charta» сөзінің оқылуы
A.[карта]
B. [кортаJ
C. [хорто]
D. [сарта]
E. [харта]
9. «ph» тіркесінің оқылуы
A. [п]
B. [ф]
C. [в]
D. [р]

E. [эй]
10. «ае» тіркесінің оқылуы
A. [э]
B. [е]
C. [а]
D. [ай]
E. [эй]

- **Сабақтың қортындылау кезеңі: 15 мин**

a) Оқушылардың білімін бағалау.
b) Үйге тапсырма беру.

№ 2 сабақ

5.1. Сабақтың тақырыбы: Екпін. Зат есім. Сөздік формасы. Зат есімнің бес септеуіне шолу. Анатомиялық термин құрылымы

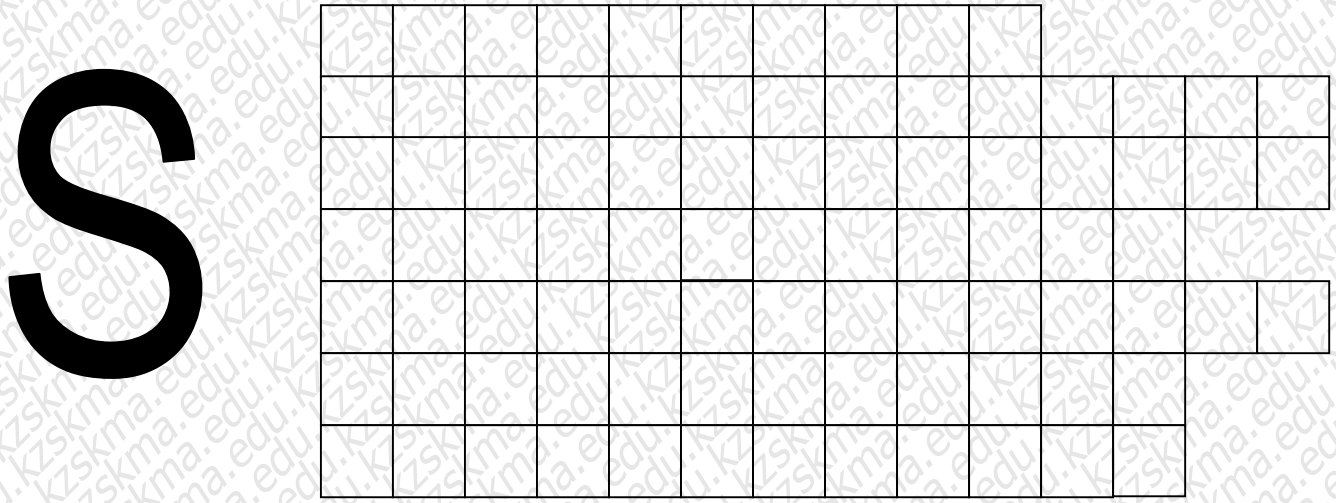
- **Сағат саны: 3сағат** **135 мин**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты: Латын екпінінің ережелерімен таныстыру.

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

a) сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
b) сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3. Оқу міндеттері: латын сөздерін дұрыс оқуды, олардағы екпінді дұрыс қоюды үйрету.
Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру: 40 мин
5.4.Тақырыптың негізгі мәселелері:
1 Екпінді дұрыс қойып оқу
2. Бөлінген дауыстылардың ұзақтығын немесе қысқалығын анықтау
3. Екпін ережелері
4. Екпін белгілері
Жаңа сабақты түсіндіру:40 мин
5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары:
шағын топпен жұмыс
I топ тапсырмасы:
«S» анаграммасы

стрихнии
строфантин
стрептоцид
сульфадимезин
синэстрол
сарколизин

II топ тапсырмасы.

Сөздікке қарап, сөздердегі екпінді қою:

Scatula, Aspergillus, saccharum. Rosa cinnamomea, Brassica, Sinapis nigra, capsulae amylaceae, Amygdalus, amylum. Viburnum opulus. Capsicum, acctum, oculus**,** Terebinthina, Gossypium.

Жаңа тақырыпты бекіту : 25 мин

Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын о **Жұптасып жұмыс жасау** – студенттер екеуден бірігіп, тапсырмаларды орындайды. Бірі оқып немесе аударма жасаса, екіншісі оған өз пікірін айтып, талқылайды, өз бағасын береді.

1,2-жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Corpus costae, os digiti, caput radii, frenulum linguae, dorsum nasi

3,4 жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Қабырға басы, омыртқа денесі, жауырын мойыны, жоғарғы жақ төмпегі, мұрын қуысы.

5,6 жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Costa, articulatio, brachium, incisura, humerus, ulna, tuber, radius, scapula, transversus.рындау,карточкамен жұмы

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

1. Екпін ешкашан түспейтін буын
A. бірінші
B. екінші
C. соңғы
D. соңынан екінші
E. соңынан үшінші
2. Екі буынды сездерде екпін ... койылады
A. бірінші буынға
B. соңғы буынға
C. дауыстыға
D. байланыстыратынға
E. дауыссызға
3. Буын үзак, егер, онда ... болса
A. екі дауыссыз
B. кос дауысты
C. дауыссыз
D. жіңішке дыбыс
E. жуан дыбыс
4. «Ampulla» сөзінде екпін дауысты «u» -ға түседі, өйткенті ол
A. 1 алдында

B. соңындағы екінші буында
C. жүрнақ құрамында
D. екі дауыссыз алдында
E. сөз түбірінде
5. «Tinctura» сөзінде екпін «u» дауыстыға түседі, себебі ол
A. жалғауда
B. негізде
C. t- дан кейін
D. r-дың алдында
E. жүрнак құрамында
6. Екпінді дұрыс қою үшін ... ұзақтығын білу керек
A. соңындағы екінші буынның
B. сөз басындағы екінші буынның
C. үшінші және екінші буынның
D. кез келген буынның
E. бірінші ОҮЫННЫН
7. Дауысты үзак ... аллынла
A. c,s
B. x,z
C b,d
D. y, i
E. ph
8. –in- жұрнағы... жалғауы бар сөздерде ұзақ
A -um
B. -er
C. -os
D. -es
E. -ium
9. Әрқашан қысқа болып келетін жұрнақтар
A -ur-, -in-
B. –for-, -ide-
C. –ul-, -ol-
D. –gen-, -ide-
E. –itis, -oma
10. ˇ белгісінің мағынасы
A ұзақ
B. жіңішке
C. екпін
D. қысқа
E. қатаң

- **Сабақтың қортындылау кезеңі:15 мин**

A)Оқушылардың білімін бағалау.
B)Үйге тапсырма беру.

№ 3 сабақ

5.1.Тақырыбы: Зат есімнің I септеуі. II септеу зат есімдері.

- **Сағат саны: 3сағат** **135 мин**

- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты: зат есімнің грамматикалық категорияларымен, сөздік формасымен, бес септеу белгілерімен таныстыру, тура толықтауыш және қиыспаған анықтауыш түрін құрауды үйрету.

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

a) сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
b) сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3Оқу міндеттері.: Зат есімнің лексикалық минимумдармен қамтамасыз ету, тапсырмаларды орындау барысында септеу түрлерін және зат есім негіздерін анықтау дағдыларын қалыптастыру. Оқытушымен бірлесе жұмыс істеуге баулу . Жаттығу жұмыстарымен жұмыс істеу барысында грамматикалық сауаттылыққа үйрету.

Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру: 40 мин

5.4.Тақырыптың негізгі мәселелері:

1.Зат есімнің тегі, сан түрі, септігі.
2.Сөздік формасы.
3.Негізінің анықталуы.
4.Зат есімнің септеулері
5.Қиыспаған анықтауыш
6.Термин тіркесіндегі сөз тәртібі.
7.Зат есімнің сөздік формасы.
8. Қиысқан және қиыспаған анықтауыш.

Жаңа сабақты түсіндіру: 40 мин.

5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары:

-жұптасып жұмыс жасау:

Жұптасып жұмыс жасау – студенттер екеуден бірігіп, тапсырмаларды орындайды. Бірі оқып немесе аударма жасаса, екіншісі оған өз пікірін айтып, талқылайды, өз бағасын береді.

1,2-жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Corpus costae, os digiti, caput radii, frenulum linguae, dorsum nasi

3,4 жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Қабырға басы, омыртқа денесі, жауырын мойыны, жоғарғы жақ төмпегі, мұрын қуысы.

5,6 жұп тапсырмалары:

Аударыңыз: Costa, articulatio, brachium, incisura, humerus, ulna, tuber, radius, scapula, transversus.

5.6.Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне қол жеткізу деңгейін бағалауға арналған бақылау түрлері.

- тестілеу

Жаңа тақырыпты бекіту: 25 мин

Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

1. Зат есімнің латын атауы:
A.Pronomina personalia
B.Nomen adjectivim
C.Nomen substantivum
D.Nomen numerale

E.Nomen personale

2. зат есімдердің септіктер саны:

A. 4
B. 5
C. 3
D. 6
E. 7

3. Латын тіліндегі зат есімдерде ... септеу бар.

A. 6
B. 5
C. 7
D. 3
E. 8

4. Зат есім сөздік формасында ... компоненті бар.

A. 4
B. 6
C. 3
D. 1
E. 2

5.Зат есімі септеуі ... жалғауы бойынша анықталады.

A. Ablativus.
B. Accusativus.
C. Genetivus.
D. Dativus.
E. Vocativus.

6. Екінші септеу зат есімдері Gen.Sing. түрінде … жалғауына аяқталады.

A. -i.
B. -ae.
C. -ei.
D. -us.

E. -is.

7. Табыс септігі латын тілінде casus ... деп аталады.

A. Ablativus.
B. Accusativus.
C. Nominativus.
D. Vocativus.
E. Dativus.

8. Бесінші септеудің Gen.Sing. жалғауы:

A. -ae
B. -us
C. -is
D. -ie
E. - ei

9. Латын тілінде ілік септігі ... септігі болып табылады.

A. тура толықтауыштың
B. қиыспаған анықтауыштың
C. қиысқан анықтауыштың
D. пысықтауыштың

E. қиысқан анықтауыштың және пысықтауыштың

10. Spiritus, us зат есімнің тегі мен септігі:

A. m IV
B. f IV
C. m III
D. n IV

- **Сабақтың қортындылау кезеңі: 15 мин**

a) Оқушылардың білімін бағалау.
b) Үйге тапсырма беру.

№ 4 сабақ

5.1.Тақырыбы: Сын есім. I топ сын есімдері. Сын есімді зат есіммен қиыстыру. Өткен шақ есімшесі. Аралық бақылау.

- **Сағат саны: 3сағ/ 135 мин**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты:

- сын есімнің септеуін үйрету;
- сын есімдерді зат есімдермен қиыстыруға үйрету.

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

a) сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3. Оқу міндеттері: Сабаққа қажетті сөздік минимумдармен қамтамасыз ету. Жаттығу жұмыстарымен жұмыс істеу барысында грамматикалық сауаттылыққа үйрету. Латын терминдерінің қазақша аудармаларын игерту.

Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру: 40 мин

5.4. Тақырыптың негізгі мәселелері:

1.Сын есімнің сөздік формасы.
2.Сын есімнің екі тобы.
3.Сын есімнің септелуі.
4.Сын есімнің негізін анықтау.
5.Сын есім шырайларының латынша атаулары.
6.Салыстырмалы шырай белгілері.
7.Салыстырмалы шырай сөздік формасы мен септеуі.
8.Күшейтпелі шырай белгілері.

Жаңа сабақты түсіндіру: 40 мин

5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары:

TBL-**мәселеге бағыттап оқыту**

TBL- командалар құру арқылы оқыту әдісі.

Командалар алдында қойылатын мәселе – клиникалық терминдер құрамбөліктерінің мағынасын анықтау, олар арқылы терминдерді құрастыру.

1 команданың тапсырмалары:

1. **Сын есімді зат есімдермен байланысын негізге алып, қиыстырыңыз:** Әлпет(тік) (бұлшықет, доға, сүйек), сынатәрізді (алқа, сүйек, қойнау), мұрындық (қойнау, қылқан, сүйек),
2. **Сын есім шырайының тегін анықтаңыздар.**

anterius, supeioror, inferior, minus, majus, anterior, posterior, inferius, posterius, superius, minor, major, albus, a, um; ruber, bra, brum;

II командаңың тапсырмалары:

1. Сын есімді зат есімдермен орыс тіліндегі сын есімнің зат есіммен байланысын негізге алып, қиыстырыңыз: Торлы (тесік, қырқа, шытырман), Маңдайлық (бұрыш, тігіс,төмпек, өсінді), емізік тәрізді (өсінді, тілік), отырғыш (төмпек, тілік, қылқан).

2. Сын есімнің күшейтпелі шырай түрін құрастырыңыздар:

albus, a, um; ruber, bra, brum; simplex, icis; longus, a, um; bervis, e; niger, gra, grum, simplex, icis; longus, a, um; bervis, e; niger, gra, grum

Жаңа тақырыпты бекіту : 25 мин

- Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

1. Сын есімнің латын атауы:
A.Pronomina personalia
B.Nomen adjectivim
C.Nomen substantivum
D.Nomen numerale
E.Nomen personale
2. Сын есімнің өзгерілуіндегі көрсеткіштері:
A.тегі мен саны
B.септігі мен саны
C.септеуі мен тегі
D.тегі, саны, септігі
E.септігі
3. Тек 1-ші топ сын есімдері:
A.solubilis,mitis,flavus
B.aquosus,solutus,talis
C.luteus,fortis,amylaceus
D.ruber,niger,albus
E.parvus,minor,solubilis
4. Септеудің түріне байланысты сын есімдер ... бөлінеді.
A.4 топқа
B.3 топқа
C.2 топқа
D.6 топқа
E.5 топқа
5. Сын есімдер ... бойынша өзгереді.
A.септеу мен тегі
B.тегі мен сан түрі
C.септігі мен сан түрі
D.сан түрі,тегі,септігі
E.септігі
6. Бірінші топ сын есімдеріне... сын есімдер жатады.
A.3 жалғаулы
B.2 жалғаулы
C.1 жалғаулы

D.Nom.Sing түрінде us,-a,-um,немесе - er,-a,-um жалғаулары бар
E.Nom.Sing түрінде -is,e жалғаулары бар
7. 2-ші топтағы бір жалғаулы сын есімдердің белгілері:
A.-er,-a,-um
B.-x,-s,-r
C.-is,-e
D.-us,-a,um
E.-er,-is,-e
8. Тек 1-ші топ сын есімдері:
A.ruber,niger,albus
B.solubilis, mitis, flavus
C.aquosus, solutus, talis
D.luteus, fortis, amylaceus
E.parvus, minor, solubilis
9. 3-ші септеу сын есімі:
A.recens, ntis
B.asper, era, erum
C.purus, a, um
D.vivus, a, um
E.nigerrimus,a,um
10. Gen.Plur.-ium жалғауы бар сын есімі:
A.simplex, icis
B.ruber, bra, brum
C.unus, a, um
D.aethereus, a, um
E.anterior, ius

- **Сабақтың қортындылау кезеңі :15 мин**

A.Оқушылардың білімін бағалау.
B.Үйге тапсырма беру.

Бақылау сұрақтары :

№1 аралық бақылауға арналған бағдарлама сұрақтары

1.Латын тіліндегі зат есімдердің септеу саны.
2.Латын тіліндегі зат есімдердің септік саны.
3.Зат есім сөздік формасының компонент саны.
4.Зат есімі септеуінің белгісі..
5. Екінші септеу зат есімінің белгісі.
6.Gutta,ae зат есімнің тегі мен септеуі:
7.Os,ossis n зат есімінің септеуі:
8.Tincturarum зат есімінің тегі, саны, септігі:
9.Латын тіліндегі дауыстылар саны.
10.Диграф анықтамасы.
11.«У» әріпі қай бөлшекке жазылады.
12.«С» әріпінің i,e,y,ae,oe алдында оқылуы.
13.«С» әріпі сөз соңында ... болып айтылады.
14.«Charta» сөзінің оқылуы.
15.«Herba» сөзінің аудармасы:
16.Қазіргі латын тілінің әліпбиіндегі әріптер саны.

17.«S» әріпінің дауыстылар арасында оқылуы.
18.Бірінші жіктеу етістігін табыңыз:
19.IV жіктеу етістіктің негізінің соңы.
20.I жіктеу етістіктің негізінің соңы.
21.III жіктеу етістіктің негізінің соңы.
22.II жіктеу етістіктің негізінің соңы.
23.«Осындай дозалар ...санымен берілсін» тіркестің аудармасы:
24.«Беру» етістігінің сөздік формасы:
25. Латын сын есімінің септеу саны.
26.Септеудің түріне байланысты сын есімдердің топ саны.
27. Сын есімдердің өзгеретін белгілері.
28. Бірінші топ бір жалғаулы сын есімдерінің Nom.Sing жалғаулары.
29.2-ші топтағы бір жалғаулы сын есімдерінің белгілері:
30. Бірінші топ сын есімдерінің әйел және орта тектеріндегі жалғаулары.
31. 2-ші топқа сын есімдерінің Cen.Sing. жалғауы.
32.Рецепт анықтамасы.
33. Рецептің құрамындағы бөліктер саны.
34. Рецептегі дәрігердің фармацевтке деген үндеуінің бас сөзі.
35.«Белгіле» етістігінің аудармасы:
36.Рецепт жолындағы «тұрынды» сөзі:
37. Таблеткалар мен суппозиториялар қысқартылған тәсілмен жазылғандағы дәрілік форма атауының септігі мен сантүрі.
38.«15 тамшы» терминнің аудармасы:
39.Терминоэлемент анықтамасы.
40. Дәрілік формаларды белгілейтін фармацевтикалық терминдер.
41.«Қалақай» латын тілінде:
42. Префикс сөзінің синонимі.
43.«Капсулаларда босат» латын тілінде:
44.Solutionis зат есімнің септігі, сан түрі:
45. Табыс септігі латын тілінде.
46.Spiritus, us зат есімнің тегі мен септігі:
47.Semen, inis үшінші септеу зат есімінің тегі:
48.Cortex, icis m сөзінің аудармасы:
49.«Сұйықтық» сөзінің аудармасы:
50.Бесінші септеудің Gen.Sing. жалғауы:

№ 5 сабақ

5.1.Тақырыбы: III септеу зат есімдері**.** IV және V септеу зат есімдері.

- **Сағат саны: 3сағ/ 135 мин**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты: еркек тегі зат есімдерінің жалғауларын меңгерту;

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

b) сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3. Оқу міндеттері: Сөздік минимумдармен жұмыс жасау, грамматикалық сауаттылыққа үйрету, зат есім ерекшеліктерін меңгерту. Ер, әйел және орта тектің сөздік минимумдармен

жұмыс жасау. Жаттығу жұмыстарымен жұмыс істеу барысында грамматикалық сауаттылыққа үйрету. Ер, әйел және орта тек зат есімдерінің ерекшеліктерін игерту.

Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру :40 мин

5.**4. Тақырыптың негізгі мәселелері:**

1.Еркек тегі зат есімдерінің жалғаулары қандай?

2.Тегі бойынша ескертулерге қандай зат есімдер жатады?

3.Әйел тегінің грамматикалық белгілері.

4.Орта тегі зат есімдерінің белгілері.

5.Әйел және орта тек зат есімдерінің негізін анықтау.

6.Әйел және орта тегі бойынша ережеден ескертулері болып табылатын зат есімдер.

Жаңа сабақты түсіндіру:40 мин.

5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары:

-жұптасып жұмыс жасау;

Жұптасып жұмыс жасау – студенттер екеуден бірігіп, тапсырмаларды орындайды. Бірі оқып немесе аударма жасаса, екіншісі оған өз пікірін айтып, талқылайды, өз бағасын береді.

1,2-жұп тапсырмалары:

1.Зат есімдердің тең және тең еемес буындарды атап, негізін анықтаңыз: аuris, is; pyramis, idis; cutis, is; dens, dentis; herpes, etis; tabes, is; viscus, eris; aponeurosis, is; mors, mortis; extremitas, atis; mare, is; nomen, inis;

2. Зат есімдердің ілік септігі жекеше түрін жасаңыз: cavitas, salus, civix, mystax, ars, tendo, calx, tuberositas, impressio, pars, radix, origo, articulatio, longitudo asperitas, juventus.

3,4 жұп тапсырмалары:

1.Еркек тегі зат есімдерін атаңыз: radix, icis; paries, etis; corpus, oris; odor, oris; sapo, onis; flexio, ionis; venter, ntris; poples, itis; nux, nucis; trochanter, eris; pulmo, onis;

2. Зат есімдердің тең және тең еемес буындарды атап, негізін анықтаңыз:

аuris, is; pyramis, idis; cutis, is; dens, dentis; herpes, etis; tabes, is;

5,6 жұп тапсырмалары:

1. **Зат есімдердің негізін анықтаңыз** extremitas, atis; mare, is; nomen, inis; poples, itis; nux, nucis; trochanter, eris; pulmo, onis;

2. Зат есімдердің тең және тең еемес буындарды атап, негізін анықтаңыз:

viscus, eris; aponeurosis, is; mors, mortis; extremitas, atis; mare, is; nomen, inis;

Жаңа тақырыпты бекіту: 25 мин.

- Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

1. Os,ossis n зат есімінің септеуі:

A.I

B.III

C.II

D.V

E.IV

2. Semen, inis үшінші септеу зат есімінің тегі:

A.f

B.m

C.n

D.m, n

E.f, n
3. Cortex, icis m сөзінің аудармасы:
A.шөп
B.жер топырағы
C.қабық
D.дән
E.гүл
4. «Сұйықтық» сөзінің аудармасы:
A.aqua
B.nomen
C.liquor
D.solutio
E.decoctum
5. Caput, itis n зат есімі ... жатады.
A.3-ші септеу аралас түріне
B.4-ші септеу дауыссыз түріне
C.3-ші септеу аралас түріне
D.3-ші септеу дауыссыз түріне
E.2-ші септеуге
6. Papaver,eris n сөздің аудармасы:
A.эфир
B.бұрыш
C.ұйқы
D.көкнәр
E.жеміс
7. Semen, inis n зат есімнің негізі:
A.Semen
B.Semin
C.Sem
D.Semina
E.Seminum
8. «Ауыз» зат есімнің аудармасы:
A.os,ossis n
B.cor,cordis n
C.vas,vasis n
D.os,oris n
E.pax,pacis f
9.Adonis, idis f-жанаргүл зат есімінің негізі мен септеуі:
A.Adonid-II
B.Adon-III
C.Adon-IV
D.Adonid –III
E.Adonid-I
10. Үшінші септеудегі зат есімдердің негіздері ... жалғауы алыну арқылы анықталады.
A.Nom.Pl.
B.Gen.Sing.
C.Nom.Sing.
D.Gen.Pl.

E.Acc.Sing.

- **Сабақтың қортындылау кезеңі: 15 мин.**

А)Оқушылардың білімін бағалау.
В)Үйге тапсырма беру.

№ 6 сабақ

5.1.Тақырыбы: Етістік. Бұйрық және шартты райдың рецепте қолданылуы.

- **Сағат саны: 3сағ/ 135 мин**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты: латын етістігімен және оның грамматикалық категорияларымен, бұйрық және шартты раймен, рецептік формулировкалармен таныстыру.

- **Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин**

сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау

5.3. Оқу міндеттері: етістіктің жіктеулерін ажыратуды, негізінің анықтауын, бұйрық рай жекеше және көпше түрлерінің жасалуын үйрету.

Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру : 40 мин

5.4. Тақырыптың негізгі мәселелері:

1. Етістіктің грамматикалық категориялары.
2. 4 жіктеу және негіздері.
3. Инфинитив - тұйық райы.
4. Бұйрық рай.
5. Шартты рай.
6. Етістіктердің лексикалық минимумы.

Жаңа сабақты түсіндіру: 40 мин

5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары.

шағын топпен жұмыс

I топтың тапсырмасы:

1.Етістіктің жіктеуін анықтап, императив жекеше түрін жасаңыздар: salvēre, infundĕre, laborāre, audire, conspergĕre.

2. Дауыстап оқып, аударыңыздар:

Recipe. Misce. Da. Signa. Concide, contunde et tere. Bene labora. Repete bis.

1. Латын тіліне аударыңыздар:

Абайлап сақта. Мұқият тыңда. Тез дайында және бөл. Жақ және ысқыла (infricare).

4. Шартты рай жасалуының сызбасын дайындау.

II топтың тапсырмасы:

1. Етістіктің жіктеуін анықтап, императив көпше түрін жасаңыздар: valēre, addĕre, linire, agitare, repetĕre.
2. Латын тіліне аударыңыздар:

қабылдаңдар, ерітіңдер, пісіріңдер, қосыңдар, аяқтаңдар, себіңдер, майдаланған, өмір сүріңдер, тыңдаңдар.

3. Қай латын етістіктерінен келесі сөздердің шыққандығын анықтаңыздар:

препарат, лаборатория, аудитория, лекция, лектор, репетитор, фильтр, финал, линимент, экстрагент.

4. Шартты райы бар рецептік формулировкалар презентациясын әзірлеу

Жаңа тақырыпты бекіту: 25 мин.
- Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

5.7. Бақылау сұрақтары :

1. Шартты райдың аталуы
A. императив
B. конъюнктив
C. инфинитив
D. императив
E. супин

2.1 жіктеудін конъюнктивтағы етістік негізінде соңғы дыбыс
A. -a-
B. -и-
C. -e-
D. -i-
E. -o-

3. «Dare» етістігі конъюнктив активінін жекеше түрінде
A. dat
B. dant
C. det
D. detur
E. dentur

4. Латынша «араластырсын»
A. Misce
B. Miscete
C. Miscēre
D. Miscet
E. Misceatur

5. «Дайындаңдар» етістігінің аудармасы
A. praeparate
B. miscete
C. date
D. signate
E. addite

6. «Қосу» (бір нәрсеге) етістігінің аудармасы
A. contundere
B. refrigerare
C. sumere
D. addere
E. adhibere

7. «Қолдану» етістігінің аудармасы
A. extrahere
B. adhibere
C. coquere
D. vivere
E. valere

8. «Жақ» етістігі латынша
A. tere
B. vive
C. da
D. lini
E. fini
9. «Аударыңдар» (арғы бетіне) латынша
A. macerate
B. miscete
C. formate
D. vivite
E. vertite
10. Бірінші жіктеудегі етістік негізінің соңы
A. -u-
B. -i-
C. -a-
D. -e-
E. дауыссыз

- **Сабақтың қортындылау кезеңі:** 15 мин.

A)Оқушылардың білімін бағалау.
B)Үйге тапсырма беру.

№ 7 сабақ

5.1.Тақырыбы: Рецепт. Рецепт құрылымы. Предлогтардың, шылаулардың үстеулердің, есімдіктердің рецепте қолданылуы. Аралық бақылау.

- **Сағат саны: 3сағ/ 135 мин**
- **Сабақ түрі:** теориялық

5.2. Сабақтың мақсаты: Демеуліктермен, шылаулармен, рецептің анықтамасы және құрылысымен, латын тіліндегі бөлігінің жазылу ережелерімен таныстыру.
Ұйымдастыру кезеңі: 15 мин
сабақтың жұмыс ортасын ұйымдастыру
сабақтың мақсаттары мен міндеттерін анықтау
5.3 Оқу міндеттері: Демеуліктердің дұрыс қолданылуын үйрету, демеуліктер мен шылаулары бар терминдердің аударылуын үйрету, рецептерді жаздыру және аударту.
Оқушылардың өтілген тақырып бойынша білімін тексеру. 40 мин**.**
5.4. Тақырыптың негізгі мәселелері:
1. Латын тіліндегі демеуліктер, шылаулар.
2. Рецепт анықтамасы.
3. Рецепт құрылысы.
4. Латын тіліндегі бөлігінің дұрыс жазылуы.
5. Бірінші септеудің лексикалық минимумы.
Жаңа сабақты түсіндіру: 40 мин.
5.5. Пәнді оқытудың соңғы нәтижелеріне жету үшін оқытудың негізгі түрлері/әдістері/технологиялары.
шағын топпен жұмыс жасау.
І топ тапсырмасы
1. Accusativus септігін талап ететін және жалғаулық шылауы бар терминдерді құрастыру.

2. Рецептің анықтамасын беріңіздер, құрылымын айтыңыздар.
3. Рецептерді аудадрыңыздар.
Ал: Эвкоммия тұнбасының 25 мл
Босат.
Белгіле.
Ал: Сабур тұнбасының 30 мл
Босат.
Белгіле.
Ал: Жалбыз суының 200 мл
Босат.
Белгіле.
4. Оң жақтағы қатардан сол жақтағы қатарға арналған аудармаларды табыңыздар:

Betula	1. Жалбыз
Liquiritia	2. Аққайың
Mentha	3. Өсімдік
Planta	4. Мия
Amygdala	5. Бадам

II топтың тапсырмасы:
1. Ablativus септігін талап ететін және болымсыз шылауы бар терминдерді құрастыру.
2. Рецептің латын тіліндегі бөлігінің аталуын, жазылуын айтыңыздар.
3.Рецептерді аударыңыздар:
Ал: Меруетгүл тұнбасының
Валериана тұнбасының тепе – тең 10 мл
Араластыр. Босат. Белгіле
Ал: Лимонник тұнбасының 30 мл
Босат
Белгіле
Ал: Арника тұнбасының 25 мл.
Босат.
Белгіле.
4. Оң жақтағы қатардан сол жақтағы қатарға арналған аудармаларды табыңыздар:

Convallaria	1.Қалақай
Ephedra	2. Жылантаран
Bistorta	3. Қазтабан
Urtica	4. Қылша
Tormentilla	5. Меруертгүл

Жаңа тақырыпты бекіту : 25 мин.
- Тақырып бойынша оқушылардың сұрақ жауабын тыңдап, тест тапсырмаларын орындау,карточкамен жұмыс.

5.6. Әдебиет: Қосымша 1
5.7. Бақылау сұрақтары :
1. Рецепт құрамындағы бөліктер саны
A. 6
B. 7
C. 8
D. 9
E. 5

2. «Designatio materiarum» - бұл
A. рецептің берілген күні
B. дәрілердің белгіленуі
C. фармацевтке берілетін нұсқаулар
D. дәрілердің қолдану әдістері
E. дәрігердің қолтаңбасы мен мөрі
3. Дәрілердің қолдану әдісі
A. Inscriptio
B. Sigillum
C. Subscriptio
D. Signatura
E. Aetas aegroti
4. Рецептің алтынша бөлігін бастайтын сөз
A. Signa
B. Recipe
C. Divide
D. Solve
E. Misce
5. Рецептегі дәрі атауының септігі
A. Genetivus
B. Ablativus
C. Accusativus
D. Vocativus
E. Dativus
6. Рецепте «cito» - бұл
A. қайтала
B. аз
C. аудар
D. тез
E. бір мөлшерде
7. «Мия» латын тілінде
A. Polygala, ae f
B. Glycyrrhiza, ae f
C. Scopolia, ae f
D. Oryza, ae, f
E. Passiflora, ae f
8. «Шырғанақ» латын тілінде
A. Hierochloë, es f
B. Kalanchoë, es f
C. Aloë, es f
D. Hippophaë, es f
E. Chole, es f
9. «Алоэ тұндырмасы» Genetivus түрінде
A. Tincturae Passiflorae
B. Tincturae Aloës
C. Tincturae Belladonnae
D. Tincturae Arnicae
E. Tincturae Eucommiae

10. «Terebinthina, ae f» - бұл
A. истод
B. бадам
C. живица
D. меруертгүл
E. қалақай

- **Сабақтың қортындылау кезеңі** **15 мин**

А)Оқушылардың білімін бағалау.

Пән: Медициналық терминология
Тақырып: Клиникалық терминология. Сөздің құрамы, грек-латын дублеттері
Сынып: Медициналық колледж студенттері
Ұзақтығы: 135 минут

№8 сабақ

Тақырып: Дәрілердің атауларында жиі кездесетін бөлшектер.
Сабақ мақсаты:

- Клиникалық терминологияның құрылымын түсіну;

-Сөздің құрамын (түйінді морфемалар: түбір, префикс, суффикс, жалғау) талдай білу;

- Грек және латын тіліндегі дублеттерді ажырата білу;

-Медициналық мәтіндерде терминдерді дұрыс қолдануды үйрену.

Құзыреттіліктер:

Білу: Клиникалық терминологияның негізгі құрылымдарын біледі;
Түсіну: Сөз құрамын және грек-латын дублеттерін ажыратады;

Қолдану: Медициналық мәтіндерде терминдерді талдайды және қолданады;
Коммуникативті: Топтық және жұптық жұмыс арқылы терминдерді талқылайды.

Сабақ түрі:
Теориялық + Практикалық + Интерактив
Бағалау түрлері:
Ауызша сұрақ-жауап

Тапсырма орындау: сөз құрамын талдау, дублеттерді сәйкестендіру
Жазбаша қысқаша жұмыс
Сабақ барысы 135 мин

Уақыты Бөлім Мазмұны Әдіс-тәсіл Бағалау

0–10 мин Кіріспе
Сабақ мақсатымен таныстыру; клиникалық терминологияның маңызы
Ауызша баяндау, слайд көрсетілім Белсенділік

10–30 мин Теориялық блок 1
Сөздің құрылымы: түбір, префикс, суффикс, жалғау.
Мысалдар: cardiologia, hepatomegalia
Түсіндіру, мысалдар келтіру, слайд Сұрақ-жауап
30–50 мин Теориялық блок 2
Грек-латын дублеттері: ұқсастықтары мен айырмашылықтары.
Мысалдар: nephros/kidney, splen/spleen
Слайд, салыстыру, диаграмма Белсенділік, жауаптар
50–70 мин Практикалық 1
Сөз құрамын талдау: студенттерге 10 термин беріледі, құрамын бөліп көрсету
Жеке жұмыс, жұптық талдау Жеке тапсырма бағасы
70–90 мин Практикалық 2
Дублеттерді сәйкестендіру: карточкалар арқылы грек және латын эквиваленттерін табу
Топтық жұмыс Топтық бағалау
90–105 мин Қайталау
Маңызды ұғымдарды қайталау, сұрақ-жауап, викторина Мозайка әдісі, интерактив Белсенділік
105–125 мин Қолданбалы жаттығу
Медициналық мәтіннен терминдерді шығарып, құрамын талдау: “Patient has hepatomegaly and nephrolithiasis.”
Жеке/топтық жұмыс Жазбаша бағалау
125–135 мин Қорытынды
Сабақты қорытындылау, кері байланыс алу, үй тапсырмасын беру
Ауызша пікірталас Белсенділік, түсіну деңгейі

Қосымша материалдар:
Слайдтар: сөз құрамының схемасы, грек-латын дублеттері
Карточкалар: терминдер мен олардың құрамдарын сәйкестендіру үшін
Мәтіндер: клиникалық қысқаша мәтіндер

5.6. Әдебиет: Қосымша 1

Негізгі:

1. Мустафинова, О. А. Латын тілі және медициналық атаулар негізі [Мәтін] : оқу құралы / О. А. Мустафинова. - Караганды : АҚНҰР, 2015. - 112 бет. С
2. Қасымбекова, А. Н. Латын тілі [Мәтін] : оқу құралы / А. Н. Қасымбекова. - Караганда : АҚНҰР, 2016. - 284 бет. с.
3. Құдайбергенова, Ж. П. Латын тілінен жаттығулар жинағы [Мәтін] : оқу құралы / Ж. П. Құдайбергенова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; ОҚМФА. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013. - 194 бет. С
4. Shoibekova, A. Zh. Latin and fundamentals of medical terminology for medical students with training english : book / Алматы : Эверо, 2016. - 164 p.
5. М.Н. Чернявский .Латинский язык и основы фармацевтической терминологии. М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015.

Қосымша:

1.Қозыбаева А.Қ. Латын тілі: оқу-әдістемелік құрал. – Қарағанды: ЖК «Ақ Нұр», 2012
2. Жантасова, С. О. Латын тілі және медициналық терминология негіздері: оқу құралы / С. О. Жантасова, М. Т. Жанұзақова, Т. Д. Татаренко. - Алматы : Эверо, 2015. - 152 бет

Бақылау сұрақтары :

№2 аралық бақылау сұрақтары

1.Рецепт жолындағы «этил спирті» термині:
2.«Ал: Какао майынан» аудармасы:
3.«(aa)-ana» терминінің рецепте белгілейтін мағынасы:
4.«Майлы» сын есімі сөздік формасында:
5.«Крахмалды» сын есімнің сөздік формасы:
6.«Желатинді» сын есімінің әйел тегі Nom. Sing. түрінде:
7.«Сұйық» сын есімі сөздік формасында:
8.«Көз(дік)» сын есімі сөздік формасында:
9.«Қалқанша безге қатысты» мағынасы бар бөлшек:
10.«Тамыр кеңейтетін» мағынасы бар бөлшектер:
11.«Микробқа қарсы, сульфаниламидтер» мағынасы бар бөлшек:
12.«Пенициллин тобының антибиотигі» мағынасы бар бөлшек:
13.«Streptomyces саңырауқұлақ штамдары өндірген антибиотигі» мағынасы бар бөлшек:
14.«Тетрациклин туындысы антибиотигі» мағынасы бар бөлшек:
15.«Цефалоспориндер тобының антибиотигі» мағынасы бар бөлшек:
16.«Ұйықтататын - барбитураттар» мағынасы бар бөлшегі:
17.«Жергілікті ауырсынуды жою» мағынасы бар бөлшек:
18.Қабыну ауру атауын белгілейтін зат есімі:
19.«Necrosis, is» зат есімінің тегі мен септеу типі:
20.«Pulmo, onis» зат есімінің септеуі, тегі және негізі:
21.Латын тілінде предлогтар қай септікпен қолданылады.
22.«Oryza» зат есімінде екпін қай буынға түседі.
23.«Mor... inum»- морфин зат есімін толық жазылуы.
24.«Сұйықтық» сөздің аудармасы:
25.Латын тілінде бас әріппен рецепте жазылады.
26.«Oculus» сөзінің транскрипциясы:
27.«L-l» әріпі латын тілінде оқылуы.
28.«Сау болу, қоштасу» етістігінің аудармасы:
29.«Extrahere» етістігінің аудармасы:
30.«Еріту» етістігінің аудармасы:
31.«Coquere» етістігінің аудармасы:
32.Рецепт жолындағы «күміс нитриті»термині:
33.«Ал: Наркозға арналған эфирден» аудармасы:
34.«Араластыр, жақпамай түзілсін» термині аударылған қысқартылған түрінде:
35.Foliorum, aquarum, acidorum, florum зат есімдері қай септіктің түрінде жазылған.
36.«Итжидек жапырағы» аудармасы:
37. латын тілінде рецепт қай бөлігінен басталады.
38.«Тірі» сын есімнің сөздік формасы:
39.«Күрделі» сын есімінің сөздік формасы:
40.«Концентратталған» сын есімі Nom.Sing.түрінің әйел тегінде берілуі:
41.«Жергілікті ауырсынуды жою» мағынасы бар бөлшек:
42.«Кортикостероидтер» мағынасы бар бөлшек:
43.«Әйел жыныс гормондарының препараттары» мағынасы бар бөлшек:
44.«Еркек жыныс гормондарының препараттары» мағынасы бар бөлшек:
45.«Бензол тобы» мағынасы бар бөлшек:
46.«Жапырақ» мағынасы бар бөлшек:
47.«Несеп айдайтын» мағынасы бар бөлшек:

48.Екінші «білу,тану» ТЭ-і бар термині:
49.«Өсімдіктермен емдеу» мағынасы бар термині:
50.Фармацевтикалық терминдерге жататын сөздер: